

OBLIKOVANJA GORIŠKE KOT RAZVOJNE REGIJE IN POKRAJINE

Dr. Cvetko Vidmar, Forum za Goriško, www.fzg.si

VPRAŠANJE VLADI RS:

Kdaj namerava Vlada pristopiti k regionalizaciji Slovenije, ki se že deset let odlaša in kdaj lahko pričakujemo ustanovitev Goriške pokrajine?

OBRAZLOŽITEV VPRAŠANJA:

Forum za Goriško se že več kot deset let zavzema za regionalizacijo Slovenije, in v tem okviru za ustanovitev Goriške pokrajine. To je eno od pglavitnih področij njegovega delovanja.

Razlogi za ustanovitev pokrajine.

1.

Z ustanovitvijo Goriške pokrajine se bo uveljavila pravica njenih prebivalcev do regionalne samouprave, to je pravica, da odločajo in soodločajo o regionalnih zadevah, ki se jih neposredno tičejo in to po pokrajinskih organih in neposredno na referendumu.

2.

Z ustanovitvijo pokrajine bodo prebivalci dobili močan razvojni inštrument, pomemben za usklajevanje interesov in mobilizacijo sil v regiji ter za uspešno načrtovanje nadaljnega razvoja, hkrati pa tudi učinkovit instrument za uspešno črpanje pokrajinskih, državnih in drugih razvojnih sredstev.

3.

Z ustanovitvijo pokrajine, bo Goriška kot mejna pokrajina, utrdila svoj položaj na področju čezmejnega sodelovanja, in dobila možnost za enakopraven dialog s sosednjima pokrajinama, zlasti z Goriško in Videmsko pokrajino (Provincia di Gorizia in Provincia di Udine).

Ustanovitev Goriške pokrajine bo imela ugodne učinke tudi na odnos do slovenske manjšine na Goriškem in Videmskem (Beneški Slovenci in Rezjani). Zamejski Slovenci z zaupanjem pričakujejo ustanovitev Goriške pokrajine.

Pogoji za ustanovitev pokrajine.

Prepričani smo, da Goriška izpolnjuje najsi bo zemljepisne, demografske, zgodovinske, upravne in druge pogoje potrebne za oblikovanje v samostojno pokrajino.

1.

Zemljepisni in demografski pogoji: Goriška je zemljepisna celota z naravnimi mejami, ki jih opredeljuje porečje Soče (v Sloveniji). Goriška ima svoje regionalno središče, Novo Gorico, katere vplivno območje po nekod sega preko mej Goriške statistične regije, zlasti je to očitno na Komenskem Krasu. Goriška pokrajina bi skupaj z občino Komen merila 2418 km² in štela 124.000 prebivalcev. (12 občin Goriške statistične regije plus občina Komen iz sosednje Obalnokraške regije). Sosednja Goriška pokrajina (Provincia di Gorizia) meri 466 km² in šteje 138.000 prebivalcev. Urbano območje regionalnega središča Nove Gorice ima 28.000 prebivalcev (vključuje tudi območje Šempetra in Vrtojbe). Na mestnem območju Gorice (I) pa živi 35.000 prebivalcev.

2.

Zgodovinski pogoji: Sedanja Goriška je pretežna naslednica avstrijske Poknežene grofije Goriškogradiščanske in kasnejše italijanske pokrajine Provincia di Gorizia, ki je po letu 1918 zajela ozemlje Poknežene grofije in se razširila še na dotlej kranjske predele Vipavo in Idrijo. Leta 1947 je po Pariški pogodbi pripadlo Sloveniji v takratni Jugoslaviji 92% ozemlja italijanske Goriške pokrajine in 67% njenega prebivalstva (izključno slovenske narodnosti). V Italiji je tedaj ostalo mesto Gorica (Gorizia), staro upravno, gospodarsko in

kulturno središče Goriške. Vlogo stare Gorice za območje Goriške v Sloveniji je v zadnjih petdesetih letih skoraj v celoti nadomestila Nova Gorica – novo regionalno središče Goriške. Nova Gorica mora tudi za naprej držati korak z razvojem stare Gorice. Tudi zato si prizadevamo za ustanovitev Goriške univerze pri nas, in drugih ustanov podobnih tistim, s katerimi se vse bolj uveljavlja Gorica v Italiji. V širši sklop teh prizadevanja sodi tudi naša podpora ustanovitvi Goriške škofije v Novi Gorici.

Zato, da bi Nova Gorica v celoti izpolnila svoje poslanstvo regionalnega središča, je ustanovitev Goriške pokrajine zelo pomembna.

3.

Gospodarski pogoji: V preteklosti je regionalno središče Nova Gorica v večji meri vzpodbujalo razvoj v regionalnem okviru. Po osamosvojitvi so nedejavnost slovenske države, še bolj pa njeni ukrepi usmerjeni proti Goriški, kot npr. pripojitev samostojne Goriške banke k NKBM, prometna izolacija in drugi centralistični ukrepi prizadeli to njeno vlogo. Kljub temu je ta še prisotna v regiji, zlasti po zaslugi nekaterih podjetij, kot sta HIT in Iskra Avtoelektrika. HIT prispeva letno 3 milijarde SIT samo s koncesijsko dajatvijo v vse občinske proračune statistične regije Goriška.

4.

Upravni razlogi: Že pol stoletja imajo pomembne državne in upravne službe za območje Goriške sedežem v Novi Gorici. Mednje sodi uprava za notranje zadeve, razne inšpekcijske ter mnoge druge ustanove. Če bi ustanovili pokrajino v mejah Goriške, ne bi bilo treba podirati obstoječe upravne organizacije, in eventualni prenos državnih upravnih pristojnosti na pokrajino, bi bil enostaven, in ne bi zahteval dodatnih stroškov.

5. Drugi pogoji: Goriška ima skupne številne regionalne ustanove, ki imajo večinoma svoj sedež v regionalnem središču. Z ustanovitvijo pokrajine bi te ustanove utrdile svoj regionalni status in dobile v pokrajini svojo naravno oporo.

Naša zahteva po ustanovitvi Goriške pokrajine ni ekskluzivistična in ne izhaja iz lokalpartitske zagledanosti v lastno pokrajino. Pravico, ki jo zahtevamo za prebivalce Goriške, priznavamo v enaki meri Dolenjcem, Gorenjcem, Prekmurcem in prebivalcem drugih tradicionalnih slovenskih pokrajin. (Mi menimo, da je teh pokrajin od 8 do 12). Iz tega se vidi, da podpiramo koncept policentričnega razvoja Slovenije in odločno zavračamo tako imenovani koridorski koncept (Maribor, Ljubljana, Koper). V Forumu smo prepričani, da je model policentričnega razvoja Slovenije najboljša izbira za prihodnost naše države ob soočenju z globalizacijskimi izzivi v tem stoletju.